



A könyvtár szerepe és lehetőségei a közösségi jól-létben*

KOVÁCSNÉ KORENY Ágnes

A szerző a tanulmány bevezetőjében ismerteti a címben is használt kifejezés, a „közösségi jólét” (community well-being) fogalmát, és bemutatja annak legfontosabb összetevőit. A cikkben később előkerül még egy szakasz, a „közösségvezérelt” intézmény-működtetés is. A Cselekvő közösségek projekt ideáit, terminológiáját ismerő olvasó joggal érezheti úgy, hogy hasonlóság fedezhető fel a cikk mondanivalója és a projekt célkitűzései között – mégis más a használt szakkifejezések tára. Azért is döntöttünk e tanulmány különszámunkban történő megjelentetése mellett, mert úgy gondoljuk, jól reprezentálja azt a tényt, hogy a szakma már foglalkozik a projektünkben részletesen kidolgozott „közösségi alapú működés” elméletével és gyakorlatával, és még ha más irányból is közelíti meg azt, sok esetben hasonló eredményre jutunk ennek fontossága és módszertana kapcsán.

(Giczi András szakmai vezető, OSZK)

Bevezetés

A közösségi jól-lét az egyének és közösségeik által azonosított olyan társadalmi, gazdasági, környezeti, kulturális és politikai feltételeknek a kombinációja, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy mind az egyének, mind pedig a közösségek virágozzanak és teljesítsék a bennük rejlő potenciált. Amikor a közösség egészére tekintünk, három olyan tulajdonsá-

got látunk, amelyek nagy szerepet játszanak annak jól-létében: a kapcsolatok rendszerét, az élhetőséget és a méltányosságot.

© *A kapcsolatok* mindazok a közösségi, társadalmi hálózatok, amelyek támogatást nyújtanak az egyének. Megteremtik a bizalom és a harmonikus együttélés lehetőségét, s biztosítják a civil részvételt, illetve az egyén részvételét a közösség életében és a demokráciában.

* Az írás a szerző 2018. július 5-én, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 50. Vándorgyűlésén, Keszthelyen elhangzott előadása alapján készült.

- © *Élhető közösségek, terek, infrastruktúra.* Az életképes és élhető közösség megteremtéséhez az infrastruktúra, a lakhatási körülmények, a közlekedés rendszere, az oktatás, a közterek és parkok, a kikapcsolódási lehetőségek, a humán szolgáltatások, a közbiztonság, valamint a kultúrához és a művészetekhez való hozzáférés – ennek részeként a könyvtárak – összessége járul hozzá.
- © *Méltányos közösségek.* A méltányos közösséget a sokféleség, a társadalmi igazságosság és az egyéni felhatalmazás értékei támogatják, vagyis a sokszínűség, az egyenlőség, az igazságosság, az alapvető igények teljesülése (például az egészségügyi szolgáltatásokhoz való megfelelő hozzáférés, a lakhatás, a személyes biztonság), illetve az egyenlő esély az oktatáshoz és az egyéni lehetőségek kiélegetéséhez.

A közösségi jól-lét lényeges aspektusa, amely az egyéni jólétet is érinti, az infrastruktúra, azaz: a közösség (és benne az egyén) szükségleteinek megfelelő fizikai terek és szolgáltatások elérhetősége. A megfelelő infrastruktúra és szolgáltatások segíthetik a társadalmi hálózatok kiépítését: a közösségek, közösségi hálózatok fejlesztését; a közösségi részvételt és a közösségi (civil) szerepvállalást; a jól kialakított közösségi terek pedig hozzájárulhatnak ahhoz, hogy egy közösség tagjai kölcsönhatásba lépjenek egymással.

A közösség szükségleteinek megfelelő fizikai terek kialakítása

A 21. századi közkönyvtárak esetében a siker kulcsa a *közösségi* kifejezésben keresendő. Napjaink multifunkcionális közkönyvtárai a szolgált helyi közösség szükségleteire, igényeire és elvárásaira reagáló, működésüket, szolgáltatásaikat és tereiket is a közösséggel együtt, annak bevonásával, illetve igényei és szükségletei mentén alakító intézmények.

A könyvtárak ma olyan semleges helyek, ahol az emberek intellektuális interakciót, az információcsere lehetőségét, illetve közösségi élményt és társadalmi kapcsolatokat keresnek, s a könyvtárat egyfajta menedékhelynek tekintik.

A közkönyvtárak

- az alkotás helyeként az emberek kreativitását és az innovációt ösztönzik speciális eszközökkel, programokkal, foglalkozásokkal;
- az inspiráció helyeként az eszközök, a programok, a dizájn és tájékoztató elemek, illetve ezek lehető

legszeleesebb körű és kombinációjú kínálatával továbbgondolásra, alkotásra ösztönöznek;

- a tanulás helyeként dedikált helyszínei a nem formális és informális tanulásnak, az e-learningnek, a projekttevékenységeknek, a csapatmunkának;
- a találkozások helyeként pedig a különböző társadalmi csoportok potenciális találkozóhelyeként funkcionálnak, ahol a kulcsszó a részvétel, a cél pedig a kapcsolatok építése és erősítése, a közösségépítés és közösségformálás, valamint a társadalmi kohézió erősítése.

Zachary P. Neel szociológus (Michigan Egyetem) szerint a közkönyvtárak is közterek, azaz olyan helyek, amelyek nyitottak és elérhetőek a társadalom minden tagja számára. Köztérként a közkönyvtárak alapvető egyéni és közösségi igényeket elégítenek ki, s lehetővé teszik az egyén részvételét a közéletben, a közösség életében. A közkönyvtár – jó köztérként – *érzékeny*, mert használói igényeire válaszol, *demokratikus*, mert minden ember számára elérhető és *jelentéssel teli*, mert az emberek, a használók kapcsolatot tudnak vele kialakítani.

De hogyan lehet a könyvtárakat igazi köztérre, a közösség számára hasznos helyé alakítani? Ennek lehet egyik eszköze a placemaking, amelyet magyarrá közös téralkotásnak, térhasznosításnak, közösségi tér alakításnak fordíthatunk.

A placemaking kialakulása *William Whyte* amerikai urbanista munkássága nyomán indult el. Whyte az 1970-es években azt vizsgálta New Yorkban, hogy mitől jó egy köztér, s hogyan lehet jól működő, az emberek által szívesen használt köztereket létrehozni. Whyte azt találta, hogy az embereket elsősorban a többiek jelenléte vonzza egy köztérre, illetve az olyan tényezők, mint az ülőhelyek száma, a napfény és az árnyék, a megérinthető víz, az étel és a jó megközelíthetőség. A sikeres közterek jellemzői szerinte

- a 2–3 fős csoportok magas aránya;
- a jelenlévő nők magas száma (biztonság, kényelem, tisztaság);
- a sokféle korcsoport jelenléte a nap különböző időszakasaiban vagy éppen azonos időben;
- a sokféle tevékenység végzésének lehetősége; valamint
- a szeretet-megnyilvánulások nagy száma (ölelések, puszik, csókok).

A Whyte kutatásai nyomán létrejött placemaking mozgalom arra ösztönzi az embereket, hogy együtt, kollektíven újragondolják és újjáalakítsák a köztereket, a közösségi tereket. A placemaking fő eszközei a *megfigyelés*, a *meghallgatás* és a *megkérdezés*. A

placemaking folyamata során ezeket az eszközöket arra használjuk, hogy megértsük az egyén és a közösség elvárásait a térrel, illetve használatával kapcsolatban, majd együttműködésben a közösség tagjaival kialakítsuk új, közös víziókat az adott térrel kapcsolatban, amit aztán partnerségben meg is tudunk valósítani.

A placemakinggel foglalkozó Project for Public Spaces (PPS) szerint a jó köztér

- könnyen elérhető, hozzáférhető, megközelíthető, látható (access and linkages);
- biztonságos, tiszta, kényelmes, tetszetős az összekepe (comfort and image);
- ahol sokféle tevékenységet végezhetnek az emberek, ahol programok várják őket (uses and activities);
- s ahol találkozhatnak egymással, barátaikkal, de akár idegenekkel is szóba elegyedhetnek (sociality).

Hogyan alkalmazható mindez könyvtári környezetben?

- Legyen a könyvtár könnyen elérhető, jól megközelíthető, töltsen meg élettel a környezetet.
- Szolgálja a könyvtár külső és belső kialakítása a funkciót, a feladatokat.
- A terek az év vagy a nap különböző szakaszaiban a különböző emberek által a legkülönbözőbb módokon legyenek használhatók, s különböző korosztályi csoportok számára kínáljanak vonzó környezetet.
- A terek legyenek az egyes könyvtári funkcióhoz szabhatók, konkrét tevékenységhez köthetők, vagy szabadon, rugalmasan alakíthatók, s tegyék lehetővé és ösztönözzék 2–3 fős csoportok spontán kialakulását, közös tevékenységét a könyvtárban.
- Fontos, hogy kapcsolatot teremtsünk a közösségi szükségletek, a könyvtári funkciók, a kínált szolgáltatások és az ezeket kiszolgáló terek között.
- Kínáljon a könyvtár sokféle közösségi szolgáltatást, a gyermekmegőrzőtől kezdve az adók befizetéséhez nyújtott segítségen át a különböző képzésekig; a helyi információk megosztásától, a kávézón vagy a dokumentumok házhoz szállításán át a különböző tanfolyamokig – találjuk meg, hogy a mi közösségünknek mire van szüksége.
- Álljon sokféle eszköz a közösség rendelkezésére a könyvtárban, mégpedig az eszközök lehető leg szélesebb köre, az ingyenes WiFi szolgáltatástól a kényelmes ülőhelyeken át a művészeti alkotásokig, vagy akár a helyi megvilágítást adó kisebb lámpákig, amelyek az otthonosság érzését keltik a betérőkben.

- Támogasson a könyvtár mindent, ami helyi. Gyűjteményei kinyitásával, kreatív újrahasznosításával, a közösség tagjainak bevonásával a helytörténeti gyűjteményrészek feltárásába vállaljon aktív szerepet a településhez vagy településrészhez kötődő társadalmi kohézió erősítésében. Legyen a helyi, a közösséget érintő vagy érdeklő témákkal kapcsolatos társadalmi párbeszéd színtere, közösségi programok, szórakoztató, sokak érdeklődésére számot tartó események helyszíne.
- Információközvetítő funkciója és partnerkapcsolatai kihasználásával játsszon szerepet a helyi üzleti élet fellendítésében, teremtsen kapcsolatot a munkáltatók és a munkakeresők között, szervezzen partnereivel olyan képzéseket, tanfolyamokat, amelyekkel megkönnyíthetik az egyének munkaerőpiaci reintegrációját. Biztosítson megjelenési lehetőséget a helyi vállalkozásoknak; programjaival pedig járuljon hozzá a tudatos fogyasztói magatartás elsajátításához.
- Segítse a közösségi kommunikációt. Legyenek a könyvtárban elérhetőek a közösséggel kapcsolatos helyi információk, s kínáljon helyszínt a közösségi párbeszéd, kommunikáció sokféle módjának, a fórumoknak, a találkozók, a tájékoztatóknak, vagy legyen állandó helyszíne helyi csoportok fellépésének.
- Legyen a könyvtár a helyi közösség találkozóhelye, hiszen külső és belső terei egyaránt ideális helyszínei lehetnek a közösségi programoknak, rendezvényeknek, fesztiváloknak.

Mindez azonban csak akkor valósul meg, ha a könyvtár ún. közösségvezérelt elven működik, vagyis nem pusztán a közösség számára, a közösség érdekében, hanem a közösséggel együtt gondolkodik, dolgozik – térről, szolgáltatásról, programról egyaránt.

A közösség szükségleteinek megfelelő szolgáltatások kialakítása

A közösségvezérelt könyvtárban a könyvtárosok aktívan figyelnek az embereknek a könyvtárral kapcsolatosan megfogalmazott véleményére, igényeire, szükségleteire, s a könyvtár és a közösség közötti információ- és tudáscsere (elő)segítői, támogatói, facilitátorai lesznek.

- A közösségvezérelt könyvtári működés során a helyiek hatással vannak az intézményi prioritásokra és a források felhasználására, a könyvtár bevonja a közösséget a tervezésbe, sőt, akár a döntésho-

zatalba és a végrehajtásba is, de a helyi lakosok kezdeményezőleg is felléphetnek a könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatban.

- A könyvtár nem csak tájékoztatja tevékenységeiről a közösséget, hanem meg is kérdezi a közösséget, mit szeretne, mit talál fontosnak, bevonja a közösséget a tevékenységeibe, s együttműködik a közösséggel a szolgáltatások tervezésében is.
- A könyvtári szolgáltatások és programok következképpen relevánsak lesznek és maradnak a közösség számára.

A közösségvezérelt szolgáltatástervezés alapja a szolgált közösség hagyományos vizsgálata a demográfiai adatok, a könyvtárhasználati statisztikák, az olvasói beírások, visszajelzések, a használói felmérések eredményeinek elemzésével, de ezen túl a könyvtárosok időt fordítanak arra is, hogy kapcsolatokat építsenek a közösséggel, beszélgessenek a közösség tagjaival. A szolgáltatási ötletek a közösségtől származnak, aminek következtében az egyének elkötelezetté válnak a szolgáltatástervezés mellett. Könyvtár és közösség partnerségén alapul a könyvtár működése, a szolgáltatások biztosítása is, s a folyamat végén közös az értékelés is: közösen tárják fel, mi volt jó, mi nem, mit kellett, lehetett volna másképp csinálni.

A közösségvezérelt működés és szolgáltatási rendszer megteremtésének első lépése az ún. közösségi mapping, a közösség előzetes vizsgálata, amely mindazoknak az eszközöknek és módszereknek a kiválasztását jelenti elsőként, amelyekkel a közösség, egyes csoportjai és egyénei elérhetők és megkérdezhetők. A közösségvezérelt modell alapját jelentő kanadai projektben világossá vált, hogy ahhoz, hogy a szociálisan kirekesztett, hátrányos helyzetű lakosokat, vagy más okból nem könyvtárhasználó lakosokat a könyvtári szolgáltatásba bevonják, új módszereket, új eszközöket kell kifejleszteni. A miértek megértéséhez és a megoldások megtalálásához fontos a személyes, közvetlen konzultáció az emberekkel, mégpedig olyan helyen, ahol ők jól, kényelmesen, komfortosan érzik magukat. A hagyományos, leggyakrabban alkalmazott módszerrel, a tájékoztatással éppen azokat nem tudjuk elérni, akik ma nem könyvtártagok, a kérdőíves felméréseknek pedig az a gyakori hibája, hogy kevesen válaszolnak, s az sem biztos, hogy mindig jól tudjuk feltenni a kérdéseinket. A közösséggel való konzultáció és a beszélgetések révén azonban már közvetlen információt szerezhetünk arról, mit gondolnak az emberek a könyvtárról, ismerik-e egyáltalán, de megismerhetjük a könyvtárral szemben támasztott igényeket, szükségleteket is. A legtöbb

eredményt, a legnagyobb sikert és bizalmat pedig a bevonással és a partnerséggel, tanácsadó testületek, szakértői bizottságok, közösségi panelek létrehozásával és működtetésével érhetjük el.

A közösségvezérelt szolgáltatásban a szolgáltatási ötletek tehát a közösségtől származnak, a közösség tagjai partnerként közreműködnek a szolgáltatások működtetésében, s a könyvtár és közössége közösen értékeli a folyamatokat, a célok elérését is, azt, hogy mit kellett vagy lehetett volna másképp csinálni.

A közösségvezérelt elven működő könyvtárban nagyon jól használható módszer az ún. *Eredmény-alapú Tervezés és Értékelés* (Outcome-based Planning and Evaluation, OBPE) módszere is. Ennek segítségével úgy tervezhetjük a könyvtár szolgáltatásait és programjait, hogy azok meghatározott módokon és céllal, előre eltervezett hatással, eredménnyel, az általunk elvárt következményekkel legyenek a könyvtárhasználókra.

Az OBPE egy szisztematikus módszer a felhasználóközpontú programok tervezésére és annak mérésére, hogy a programok elérték-e céljukat. A módszerrel nem csak azt dokumentálhatjuk, mit tettünk, hanem azt is mérhetjük vele, milyen változást hozott a könyvtári tevékenység a közösség életében, hogyan változott a közösség, s benne az egyén.

Az OBPE alapú szolgáltatás- vagy programtervezésben a cél tehát az, hogy a tervezés, a fejlesztés és az értékelés is a kívánt hatással, következménnyel (outcome) járjon. Mi lehet ilyen outcome? Minden, ami a felhasználó hasznára van. Valamilyen *változás* a könyvtárhasználó

- a *képességeiben*: a könyvtári programot, képzést követően meg tud csinálni valamit, amit korábban nem, vagy jobb lesz valamiben (olvasása, problémamegoldása, információkeresési jártassága, kritikai gondolkodása stb. javul);
- a *tudásában*: ismereteket, tudást szerez egy új területen vagy kiszélesíti a tudását egy témában (pl. tematikus könyvtári programok révén vagy egy közös, másokkal együtt a könyvtárban végzett tevékenység révén);
- az *attitűdjében*: megváltozik a hozzáállása, a gondolkodásmódja, az érzései valamivel kapcsolatban (pl. rájön, hogy olvasni jó, szórakoztató);
- a *viselkedésében*: amit tesz, és ahogy teszi (a könyvtári program hatására többet olvas, vagy jobban odafigyel arra, hogy védje magát és személyes adatait az online térben stb.);
- a *státuszában*, közösségben elfoglalt *helyzetében*: könyvtári környezetben, a könyvtáros segítségével

megtanulja például kezelni a számítógépet, használni az Internetet, ami új szakmához vagy munkalehetőséghez juttatja.

Az OBPE módszer is lépések sorozata: egy öt fázisból álló ciklikus folyamat, amelyben az egyes fázisok egymásra épülnek, az adatokból célok lesznek, a célokból szolgáltatások vagy programok, amelyek értékelése során újabb adatokhoz jutunk és így tovább. A folyamat első eleme – a közösségvezérelt szolgáltatástervezéshez hasonlóan – az *információgyűjtés*: egyik oldalról a könyvtár a stratégiájának, missziójának, politikáinak, értékeinek, vagyis mindazoknak az alapelemeknek a felidézése, tudatosítása, amelyek révén a könyvtár megmutatja, mik a céljai, s azokat hogyan kívánja elérni. Ugyanilyen fontos azonban megismerni a könyvtár által szolgáltat és a tervezett szolgáltatással, vagy programmal megcélzott közösséget is, akiről általában már sok-sok információ a rendelkezésünkre áll, érdemes tehát először ezeket használni, s csak azután gyűjteni további, még hiányzó információkat. A következő lépés az új szolgáltatással kapcsolatos *elvárt, kívánt eredmények, hatások, következmények meghatározása*. Az első fázisban gyűjtött adatokból, információkból minták olvashatók ki, pl. megismerhetjük, mi a fontos a célcsoportnak, mit várnak a könyvtártól stb., s ezek segítenek az elvárt eredmények, a célindikátorok meghatározásában. A harmadik lépés maga a *szolgáltatás- vagy programfejlesztés*. Ebben a szakaszban fel kell mérnünk mindazokat az erőforrásainkat, amelyek támogathatják, segíthetik az új szolgáltatás vagy program megvalósítását és fenntartását. Már ebben a fázisban fontos azt is meghatározunk, milyen módszerekkel mérjük majd az eredményességet. Az *értékelés* szakaszában aztán azt vizsgáljuk, elértük-e a kívánt célt. Amennyiben nem, a közösséggel együtt elvégzett értékelés segít annak felismerésében, hogy miként módosítsunk, javítsunk a szolgáltatáson vagy programon. Az eredmény alapú programokat folyamatosan, a napi munka részeként kell értékelni annak érdekében, hogy lássuk, még mindig relevánsak-e a közösség és az elérni kíván eredmények szempontjából. Az értékelés hozzájárul a siker dokumentálásához, a végrehajtás fejlesztéséhez, a jövő tervezéséhez is. Az utolsó fázis pedig a könyvtár szerepének hangsúlyozása, kiemelése, a *siker disszeminációja*. Fontos, hogy eredményeinket dokumentáljuk és kommunikáljuk, s a sikert megosszuk munkatársainkkal, a fenntartóval és a közösséggel is.

Lássunk egy konkrét példát egy OBPE-alapú szolgáltatástervezésre!

A könyvtár egy pályázatra kíván jelentkezni, amelynek révén módja nyílik új szolgáltatást fejleszteni a település időskorú lakosai számára. A pályázatban be kell mutatni, hogy nem csupán szükség van az új szolgáltatásra, de a könyvtár is elkötelezett ez irányban. A tervezés OBPE alapú szakaszai a következők:

1. szakasz: információgyűjtés:

Ennek során megvizsgáljuk, hogy találkozik-e a gondolat a könyvtár küldetésével, prioritásaival. Van-e már hasonló szolgáltatásunk, s azok hogyan, milyen eredményességgel működnek? Van-e versenytársunk a piacon, azaz kínál-e más is e célcsoportnak szolgáltatást a településen? Ki és mit kínál? Mit tudunk a célcsoportról? Milyen a gazdasági helyzetük, a családi helyzetük (pl. többségükben egyedül élnek?), mi jellemző az iskolázottságukra stb.? Mit tudunk az információs igényeikről és szükségleteikről? Könyvtárhasználók-e? Ha nem, vajon miért nem?

2. szakasz: az elvárt eredmények meghatározása

Tegyük fel, hogy az adatokból és a település időseinek megkérdezéséből kiderül, érdeklő őket a genealógia, a családfakutatás. Tudjuk, hogy a könyvtár küldetésének része, hogy támogassa a közösség tanulási és rekreációs célú információs szükségleteit. Az új könyvtári szolgáltatás elvárt következménye lehet tehát az, hogy az időseknek nagyobb ismerete legyen a családfakutatás forrásaival kapcsolatban (változás a tudásban) és jártasabbak legyenek a források használatában (változás a képességben). A célunk tehát az lesz, hogy fejlesszük az idősek képességét a családtörténet kutatása területén. A konkrét indikátor pedig, hogy a célcsoport 50%-a legyen képes egy családfát összeállítani.

3. szakasz: szolgáltatásfejlesztés

Az új szolgáltatásunk ezek alapján egy oktatási, képzési program lesz, amelynek keretében különböző információs forrásokkal (pl. nagy genealógiai gyűjtemények), azok használatával, illetve ezek kapcsán a számítógépek és az Internet használatával kívánjuk idős használóinkat megismertetni, miközben hatékony keresési technikákat is bemutatunk nekik.

4. szakasz: értékelés

Az értékeléshez többféle módszert alkalmazhatunk: megfigyelhetjük például, hogyan használják a képzésben részt vett szépkorúak egyedül az eszközöket és az információk forrásokat, tesztekkel ellenőrizhetjük, mérhetjük tudásukat, de akár egyszerűen meg is kérdezhetjük őket, mit tanultak, mi tetszett a legjobban a tanfolyamon.

5. szakasz: a könyvtár szerepének kiemelése

A beszélgetések során gyűjtünk sztorikat! Lehet, hogy lesz olyan résztvevőnk, aki elveszítettnek hitt rokonát találta meg a megismert adatbázisokban, más új információkat ismert meg a felmenőiről, de akár arról is beszámolhatnak az idősek, hogy új ismereteket, barátságokat kötöttek a képzés, a könyvtári program során. Ezeket az egyéni történeteket rendkívül hatékonyan tudjuk később felhasználni a siker kommunikációja során: mutassuk meg, demonstráljuk a kollégáknak, a közösségnek, a fenntartónak, a potenciális támogatóknak, hogy könyvtárunk aktív szerepet játszik a közösség életében, jól-létében. S vonjuk le a tanulságokat, illetve lássuk meg az új program vagy szolgáltatás kapcsán felmerült új lehetőségeket, ötleteket is!

Milyen előnyökkel jár tehát, ha egy könyvtár az OBPE modellt választja közösség alapú szolgáltatás-fejlesztéséhez?

- Azzal, hogy megkérdezi a könyvtárhasználókat és a könyvtárat nem használókat is arról, mire lenne szükségük a könyvtár részéről annak érdekében, hogy mindennapjaik minősége jobb legyen, nem csak azt demonstrálja, hogy a könyvtár válaszolni akar a közösségi igényekre, hanem olyan fontos információkhoz is juthat, amelyek segítik az azonosított igények és szükségletek kielégítését. Ez pedig természetes módon vezet a régi szolgáltatások és programok újragondolásához.
- Azáltal, hogy a hangsúlyt a *tervezésre* helyezi, az OBPE hozzájárul ahhoz, hogy a lehető legjobb vezetői döntések születessenek, amelyek a legkisebb forrásfelhasználás mellett eredményezhetik a leghatékonyabb szolgáltatást. Az OBPE hosszú távú használatával a könyvtárosok minden korábbinál körültekintőbbé, megfontoltabbá, hatékonyabbá és tudatosabbá válnak.
- A könyvtárak eredményeivel, hasznosságával, társadalmi megtérülésével kapcsolatban mind több és több adatra van szüksége a fenntartóknak. Az adatok szisztematikus gyűjtése és felhasználása a

tervezéshez, a fejlesztésekhez és az értékeléshez biztosítja, hogy az elért eredményeket alátámasztó bizonyítékok folyamatosan rendelkezésre állnak, akár belső használatra, akár egy újabb támogatás elnyerése érdekében. Az adatok, információk segítségével könnyen meg tudja mutatni egy könyvtár, milyen szerepet tölt be a szolgált közösség életében, s ez segíti a fenntartóval való pozitív kapcsolat fenntartását.

Végül, de nem utolsósorban

S végül, de nem utolsósorban, az OBPE segítségével megválaszolhatjuk azt az oly gyakran feltett kérdést, hogy *na és akkor mi van?* Nekünk, könyvtárosoknak a könyvtár haszna, hasznossága, fontossága nyilvánvaló, de elengedhetetlen, hogy ezt másoknak is meg tudjuk mutatni, nap, mint nap. Ehhez az OBPE konkrét, kézzelfogható, bizonyíték-alapú adatokat és információkat biztosít a könyvtári szolgáltatások közösségre vagy egyénekre gyakorolt hatásáról.

A közösségvezérelt könyvtári működés és szolgáltatás a közösség tagjaival való kapcsolatot, konzultációt és folyamatos együttműködést jelent annak érdekében, hogy a könyvtár megismerje és megértse a közösség szükségleteit, s azokat a könyvtári tevékenységek alapjául tudja tenni. Ehhez nyújt hasznos segítséget a közösségvezérelt működési és szolgáltatási modell, a placemaking, illetve az Eredmény-alapú Tervezés és Értékelés módszere.

Irodalom

Community well-being – <https://www.takingcharge.csh.umn.edu/community-wellbeing> (Letöltve: 2018. július 1.)

Eleven principles for creating great community places. Project for Public Spaces – <https://www.pps.org/article/11steps> (Letöltve: 2018. július 1.)

GROSS, Melissa – MEDIAVILLA, Cindy – WALTER, Virginia A.: Five Steps of Outcome-Based Planning and Evaluation for Public Libraries. Chicago : ALA Editions. 2016.

Hogyan varázsoljunk újjá egy közteret? Kézikönyv jól működő közösségi terek létrehozásához. Ökotárs Alapítvány, 2008. – https://okotars.hu/sites/default/files/okotars_hogyan_varazsoljunk_ujja_egy_kozteret_letoltheto.pdf (Letöltve: 2018. július 1.)

KOVÁCSNÉ KORENY Ágnes: Könyvtár és közösség, avagy a közösségvezérelt könyvtár elmélete és gyakorlati megvalósításának lehetőségei = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 65. évf. 2018. 1. sz. 15–26. p.

KOVÁCSNÉ KORENY Ágnes: A közkönyvtárak belső tereinek alakítása a használói szokások vizsgálata alapján. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 65. évf. 2018. 6. sz. 332-349. p.

KOVÁCSNÉ KORENY, Ágnes: Placemaking – a közkönyvtári belső terek kialakításának elvi és gyakorlati kérdései. = Könyvtári Figyelő, 2018. 2. sz. 175-187. p.

Közösségi tervezés – Autonómia Alapítvány – <http://autonomia.hu/hu/story/kozosségi-tervezes/> (Letöltve: 2018. július 1.)

MACIVER, Megan: „The People’s Place”: How placemaking can build today’s best libraries. Project for public spaces – <https://www.pps.org/article/the-peoples-place-how-placemaking-can-build-todays-best-libraries> (Letöltve: 2018. július 1.)

Shaping outcomes : Making a difference in libraries and museums – <http://www.shapingoutcomes.org/course/overview/a1.htm> (Letöltve: 2018. július 1.)

<p>Cselekvő közösségek az aktív társadaloméért</p> <p>A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 számú kiemelt európai uniós projekt 2016 szeptemberében indult el a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciumi együttműködésében.</p>  <p>Szakmai vezetők: Giczi András Béla, Dr. Arapovics Mária, Dóri Éva</p>	<p>Kulturális közösségfejlesztő mentorhálózat</p> <p>A Cselekvő közösségek mentorhálózata 2017 tavaszán kezdte meg működését. A kulturális közösségfejlesztő mentor kapocs a közösségek, az intézmények és a települések között. A mentorok segítik a lakosságot és a kulturális intézményeket szorosabb és hatékonyabb együttműködésben, a közösségek aktívabbá válását, ezáltal hatékonyan támogatják a helyi közösségfejlesztő folyamatokat. Munkatársaink 18 megyei irodában várják az érdeklődőket.</p> 	<p>Felnőttképzés</p> <p>A projekt innovatív szakmai-módszertani eredményeire alapozva akkreditált, térítésmentes képzéseket indítottunk kulturális szakemberek, valamint önkormányzati dolgozók, köztisztviselők számára.</p> <p>A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata című 60 órás képzés elvégzése során a szakemberek képessé válnak a közösségfejlesztői, valamint a kulturális intézményeket célzó fejlesztési folyamatok generálására. A közösségfejlesztés és a helyi közigazgatás kapcsolata, egymásra gyakorolt hatása címmel a közigazgatási szakemberek számára kínálunk gyakorlatorientált, a közösségfejlesztés alapértékeit, módszereit bemutató 6 órás továbbképzést.</p>
<p>Módszertani fejlesztések, közösségfejlesztő modellek</p> <p>Elismert szakértők és mintegy 60 szakmai szervezet és intézmény bevonásával kulturális, közösségfejlesztő modelleket dolgoztunk ki a közösségekkel foglalkozó szakemberek számára. A szakmai munka eredményeképpen hat különböző hiánypótló módszertani útmutató született, amelyek a kulturális közösségfejlesztési folyamatok tervezésének, megvalósításának valamint mérésének, értékelésének alapját adják. Az útmutatók segítséget nyújtanak az intézményi önkéntesség továbbfejlesztéséhez, az esélyegyenlőség növeléséhez, valamint ahhoz, hogy a kulturális intézmények nyitottabban, a helyi civil szervezetek és közösségek részvételével, társadalmiasítottan működjenek.</p>	<p>Cselekvő közösségek és a TOP pályázatok</p> <p>A Cselekvő közösségek projekt szervesen kapcsolódik a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében meghirdetett „A helyi identitás és kohézió erősítése” (TOP-5.3.1-16 és TOP-6.9.2-16) felhíváshoz. A TOP-pályázatok célja a települések, településrészek, térségek közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése. Ehhez ad módszertani támogatást a projekt az országos kulturális közösségfejlesztő mentorhálózattal együttműködve. A mentorok a TOP-nyertes településeknek, közösségeknek nyújtanak szakmai segítséget a közösségfejlesztő folyamatok elindításában és megvalósításában.</p>  <p>Érzékenyítő szakmai műhelynapon számoltak be a projekt szakmai vezetői a Cselekvő közösségek projekt és a TOP pályázatok kapcsolatáról • Fotó: OSZK</p>	<p>Mintaprojektek</p> <p>A Cselekvő közösségek projekt keretében 17 megyében 25 mintaprojekt indult el. A mintaprojektek célja, hogy a kulturális intézmények együttműködésével olyan közösségfejlesztési modelleket valósítsanak meg, amelyek erősítik a helyi társadalmi részvételt, a lokális identitástudatot, segítik feltárni és megőrizni a helyi hagyományokat, a kulturális örökséget. A más közösségek, intézmények számára is adaptálható, mintatértek közösségfejlesztési jó gyakorlatokról kiadványok és kisfilmek is készülnek.</p>  <p>„Kerülj képbe – Utcai művészet a kultúráért” helyi összefogás eredményeként megújult Salgótarján egyik utcai aluljárója • Fotó: SZMM</p>

*A projekt egyik új szórólapjának hátsó oldala.
(A nyitóoldalt ld. a 12. oldalon.)*